

**РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ:
СТОВПЕЦЬ О. В. ІНСТИТУТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В ЕПОХУ
ІНФОРМАЦІЇ Й ПОСТМОДЕРНУ: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ РАКУРС :
[МОНОГРАФІЯ] / О. В. СТОВПЕЦЬ. - ОДЕСА : ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
"ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ім. К. Д. УШИНСЬКОГО", 2016.**

Монографія Олександра Стовпця комплексно досліджує інститут інтелектуальної власності в розмаїтті його проявів у житті соціуму. Автор репрезентує феномен інтелектуальної власності як багатоаспектну соціально-філософську проблему і стверджує, що в сучасному (інформаційному та почасти постмодерному) суспільстві досліджуваний соціальний інститут має фундаментальне, системне значення, оскільки, як прагне показати О. Стовпець, саме доступність знань та відкритість інформації є вирішальними факторами позитивних соціокультурних змін.

Визначальною ознакою названого наукового дослідження, з якою й пов'язується певна новизна монографії, є діалектичний характер репрезентації інтелектуальної власності. Наприклад, автор говорить не тільки про очевидні переваги існуючої соціальної моделі інтелектуально-правових відносин, він також змушений акцентувати на ключових її проблемах, яких виявляється нині значно більше, ніж може здаватися на перший погляд.

Як стає зрозуміло в процесі знайомства з роботою, однією з найгостріших проблем соціально-філософського характеру (яка, у той же час, з погляду юриспруденції є нормальною ситуацією) є тотальний монополізм т. зв. "копірайтерських" компаній, які встановлюють контроль за винятковими майновими правами інтелектуальної власності і здійснюють управління ними. Існуюча нині правова система дозволяє зазначеним суб'єктам фактично "приватизувати" досягнення культури і науки, новаторські ідеї, технологічні інновації, іншу унікальну інформацію, яка на довгі роки стає недоступною для суспільства. Нерідко самі автори не мають від своїх творів або винаходів істотного зиску.

Описану проблему можна було б уважати суто економіко-правовою, якби вона не мала соціальних і культурних наслідків. Зокрема, О. Стовпець у своїй монографії називає цілий ряд негативних соціальних ефектів, що супроводжують розвиток інституту інтелектуальної власності. Серед них посилення кібер-піратства, яке набуває характерного ідеологічного забарвлення; зростання правового та інституційного нігілізму (коріння цього процесу автор також пов'язує із ситуацією постмодерну та зміною ставлення до власності і традиційних соціальних інститутів); усе частіше зловживання правом на інформацію на різних рівнях, супроводжува-

не як підсиленням інформаційної цензури, так і втручанням у приватні сфери життя людей; зловживання т. зв. "інформаційною силою" (soft power) на міждержавному та корпоративному рівнях; збільшення т. зв. "електронно-цифрового розриву" і культурно-технологічної прірви між країнами світового авангарду, країнами "наздоганяючого розвитку" та рештою.

Водночас висвітлювані в монографії соціальні, політичні, економічні, юридичні, ціннісні й інші проблеми у сфері інтелектуальної власності (яку автор позиціонує як ключовий соціальний інститут постіндустріального суспільства) набувають різних форм реалізації та специфічних комбінацій на тлі суперечливої антиконтрафактної політики, відвертого лобіювання з боку власників "копірайту", неоднозначних практик подовження терміну дії комерційних авторських прав, скорочення доступної суспільству соціально значущої інноваційної інформації тощо.

Іноколи стилістика викладу досліджуваного в монографії матеріалу бачиться доволі експресивною. Утім, це підкреслює насущність, актуальність, гостроту сучасної проблематики інтелектуальної власності, яка до того ж специфічно преломлюється в постмодерних реаліях. О. Стовпець наголошує, що перспективи переходу від цінностей культури модерну до іншої соціокультурної парадигми - постмодерну - спричиняють істотні зміни в інституті інтелектуальної власності. Тому в монографії ставиться ключове соціально-філософське питання, обумовлене діалектичною природою інтелектуальної власності, щодо співіснування й боротьби приватноправових і загальносуспільних аспектів функціонування досліджуваного соціального інституту.

У цілому монографію "Інститут інтелектуальної власності в епоху інформації й постмодерну: соціально-філософський ракурс" можна з упевненістю назвати цікавою, практично спрямованою, в окремих аспектах - навіть новаторською. З огляду на це, рецензент вважає можливим рекомендувати наукову роботу до друку.

Окорков В. Б.,
доктор філософських наук,
професор, завідувач кафедри філософії
Дніпропетровського національного
університету імені Олеся Гончара